

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

58-1

BRNO 2017

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 58
Volume 58

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík,
Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce
Cover Photography

Nákončí saxu z hrobu v Blučině-Cezavách (obr. 2, str. 105).
Sax-sword strap-end from the tomb of Blučina-Cezavy (Fig. 2, Pg. 105).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2017
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2017 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

OPAVA (K. Ú. KOMÁROV U OPAVY, OKR. OPAVA)

Ulice U Školy. Doba římská. Jednotlivé nálezy. Záchraný výzkum.

Na parcelách číslo 66/1 a 66/3 proběhla v Komárově, v letech 2015–2016, výstavba sportovního hřiště s umělým povrchem (archeologický dohled č. a. NPÚ Ostrava 59/15). Zkoumaná lokalita se nalézá v inundačním území řeky Opavy, lokalizace: 49°54'54.99"N, 17°58'02.80"E (WGS-84).

Při strojní skrývce šedé jílovité naplaveniny, nacházející se v celé ploše stavby pod recentními vrstvami, nebyly zjištěny žádné zahloubené objekty, ale z této skrývané uloženi byly získány archeologické nálezy. Ruční začišťování prachové jílovité uloženi a detektorový průzkum, přinesl menší počet nálezů, a to v podobě jednoho drobného keramického zlomku výdutě nádoby z jemně plavené hlíny s písčítým ostřivem růžového výpalu z doby římské, tři kusů mazanice, kamenného zlomku zrnotěrky a 51 drobných (velikost 1–3 cm) zkorodovaných oválných kousků železné hmoty.

Soubor železných nepravidelných oválných kousků byl nalezen v ploše cca 1 m² a jílovitá uloženi v těchto místech obsahovala menší počet drobných do červena vypálených prvků hlíny. U vybraných kusů želez s pozitivní feromagnetickou zkouškou na pevné železné jádro byly provedeny nábrusy, které obnažily jádra pro analýzu. Následně byla provedena prvková analýza dvanácti vybraných železných jader pomocí ručního spektrometru DELTA ELEMENT (rentgenová fluorescence měřená energo-disperzním analyzátozem). Naměřené průměrné složení slitiny železa bylo 97,6 % Fe, 0,8 % Mn, 0,5 % Cu, 0,4 % Ni, 0,25 % Cr, 0,1 % Ti. Zkoumané železné prvky jsou spíše vytavené – vykapané železo z rudy, nežli železná struska. Tento nálezy můžeme dle jeho charakteru interpretovat jako pozůstatek po tavbě železa.

Datování všech nalezených předmětů do doby římské je ovšem nejisté (mimo keramický fragment nádoby), jelikož nepochází z objektu, ale pouze z uloženi, která pokrývala celou plochu zkoumaného prostoru (500 m²). Z této vrstvy byly dále získány předměty z období středověku a novověku.

Skrývka byla ukončena v požadované úrovni stavby (terén snížen cca o 0,4 m) a nedošlo tedy k obnažení podloží. Skrytá plocha byla následně překryta geotextilií, na níž byl položen makadam jako podklad pro stavbu sportovního hřiště.

Pavel Malík

Resumé

Opava (Kat. Komárov u Opavy, Bez. Opava), U Školy Straže. Römische Kaiserzeit. Einzelfund. Rettungsgrabung.

PŘEROV (K. Ú. PŘEDMOSTÍ, OKR. PŘEROV)

„Díly“. Doba římská. Ojedinelý nálezy – spona. Povrchový průzkum.

V roce 2016 našel spolupracovník Muzea Komenského v Přerově Z. Brázda během preventivní detektorové prospekce prováděné v souvislosti s plánovanou výstavbou trasy Dálnice D1, stavby 0136 Říkovice – Přerov v trati „Díly“ torzo bronzové spony z doby římské (obr. 5). Místo nálezy se nachází na parc. č. 282/8, v okolí geografické souřadnice 49.461410 N, 17.421981 E (WGS 84), při jihovýchodním okraji trati „Díly“ u polní cesty vedoucí z Předmostí do Dluhonic. Nadmořská výška polohy se pohybuje okolo 220 m. Lokalita je situována na staré říční terase řeky Bečvy v jihozápadním ústí Moravské brány. Na základě výsledků povrchových sběrů realizovaných na lokalitě od roku 1993 lze konstatovat, že pravěké osídlení kopírující temeno i svahy terasy tvoří téměř souvislý pás, který vyznívá až před intravilánem místní části města Přerova – Dluhonic (Schenk 2002).

Nalezená bronzová spona má dvoudílnou konstrukci s odlomeným zachycovačem. Vinutí spony je dochováno spolu s částí ohnuté jehly. Dochovaná délka předmětu činí 35 mm. Váha 9,97 g. Facetovaná hlavice spony má trubkovitý tvar. Pole ve střední hraně části lučíku mezi dvěma uzlíky je zdobeno rytým ornamentem v podobě motivu vlčích zubů. Povrch předmětu je pokryt tmavě zelenou oxidační patinou.

Exempláři nalezenému v Předmostí vizuálně odpovídá spona vyobrazená v katalogu Legionsadler un Druidenstab I, kde je vedena mezi panonskými trubkovitými sponami jako typ Almgren 85 (Hummer *et al.* 2007, 199–200, Abb. 284: 673). Toto určení však není jednoznačné, i když spínadlo nese určité znaky panonských trubkovitých spon typu A85 (Almgren 1923, Tf. IV: 85; Peškař 1972, 87, Tf. 14: 7). Svým tvarem i detaily daleko více odpovídá některým zástupcům noricko-panonských spon se dvěma uzlíky na lučíku typu Almgren 236n (Almgren 1923, 109; Jobst 1975, 44–45; Garbsch 1965, 35, 43, Abb. 14; Sedlmayer 1995, 33, 156–157, Taf. 18: 83; Kubín 2002, Tab. V:8; Schmid 2010, 27–28, Taf. 13: 123). Tvarováním vrchní strany hlavice a uzlíků také připomíná některé exempláře spon typu Almgren 84. Časové zařazení spony typu A 236n spadá do úseku

od sklonku 1. století do 2. poloviny 2. století (Garbsch 1965, 44–45; Schmid 2010, 28). Přičemž tvarové shody s pozdními výrazně profilovanými sponami podtrhují jejich výskyt po polovině 2. století.

V souvislosti s nálezem spony indikujícím sídlištní aktivity ze starší doby římské na lokalitě „Díly“ nelze opomenout soubor zlomků tzv. jiríkovické keramiky z mladší doby římské ze sousední trati „Dolní újezd“ v k. ú. Dluhonice u Přerova (Schenk 2005, 272).

Zdeněk Schenk, Jan Jílek

Literatura

Almgren, O. 1923: *Studien über Nordeuropäische Fibelformen der ersten nachchristlichen Jahrhunderte mit Berücksichtigung der provinzial-römischen und südrussischen Formen.* Mannus-Bibliothek Nr. 32. Leipzig: Kabitzsch.

Garbsch, J. 1965: *Die norisch-pannonische Frauentracht im 1. und 2. Jahrhundert.* München: Beck.

Hummer, F. (Hrsg.) 2007: *Legionsadler und Druidenstab I.* Bad Deutsch-Altenburg: Amt der Niederösterreichische Landesregierung.

Jobst, W. 1975: *Die römischen Fibeln aus Lauriacum.* Linz: Oberösterreichisches Landesmuseum.

Kubín, P. 2002: *Římskoprovinciální spony starší doby římské z Moravy a naddunajské části Dolního Rakouska.* Rkp. nepublikované diplomové práce. Uloženo: Ústav pro klasickou archeologii Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, Praha.

Peškař, I. 1972: *Fibeln aus der römischen Kaiserzeit in Mähren.* Praha: Academia.

Sedlmayer, H. 1995: *Die Römische Fibeln von Wels.* Wels: Musealverein.

Schenk, Z. 2002: Předmostí dosud nezkoumané. *Pravěk NŘ* 2001/11, 371–379.

Schenk, Z. 2005: Přerov (k. ú. Dluhonice, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 46, 272.

Schmid, S. 2010: *Die römischen Fibeln aus Wien.* Wien: Phoibos-Verlag.

Resumé

Přerov (Kat. Předmostí, Bez. Přerov), „Díly“. Römische Kaiserzeit. Einzelfund – Norisch-pannonische Doppelknopffibel – typ Almgren 236n. Oberflächen-sammlung

Obr. 5. Přerov – Předmostí. Torso bronzové spony z doby římské. Foto Z. Schenk.

Abb. 5. Přerov – Předmostí. Torso des Bronzefibel aus der römischen Kaiserzeit. Foto Z. Schenk.

VLČNOV (OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

„Dříněk – Pajsarůvka“. Mladší doba římská. Sídlišť. Povrchový sběr.

Na podzim roku 2016 prováděli pracovníci Slovákého muzea pravidelnou revizi stavu lokalit na okrese Uherské Hradiště. Jednou ze zájmových lokalit byl i areál známého germánského sídliště a pohřebiště nacházející se na pomezí katastrů obcí Vlčnov a Dolní Němčí v trati uváděné jako „Pajsarůvka“ či „Dříněk“. Při obhlídce lokality bylo zjištěno intenzivní narušení vrstev ornice amatérskými výkopy hledačů s detektory kovů. V případě této lokality se jedná o dlouhodobě známý problém a aktivity hledačů stále neklesají na intenzitě.

Při povrchovém průzkumu lokality s podporou GPS byla získána poměrně rozsáhlá kolekce keramiky, mazanice, osteologického a petrografického materiálu. Z nálezů keramiky stojí za pozornost především nález fragmentu terry sigillaty s reliéfní výzdobou v podobě běžícího kance (obr. 6). Polohu nálezů lze vztáhnout k souřadnicím 48.97798505° N; 17.558175941° E. Rozměry střepu jsou 4 × 2 cm, tloušťka 0,5 cm. Jedná se o zlomek výdutě misky Drag. 37 z produkce dílny Westerndorf / Helenius, datovaný do 1. poloviny 3. století (Klanicová, Komoróczy 2008).

Tomáš Chrástek, Jaroslav Bartík

Literatura

Klanicová, S., Komoróczy B. 2008: Terra sigillata z germánských sídlištních objektů na lokalitě